

«Раритетні періодичні видання у фондах УДПУ імені Павла Тичини: еволюція думок вчених» (бібліографічне дослідження)

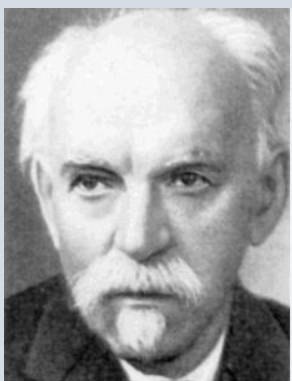
Перший корпус Інституту фізики НАН України

У планах розбудови структури Української академії наук, заснованої 14 листопада 1918 р., серед невідкладних завдань було створення Фізичного інституту. У положенні «Про Київський державний дослідний фізичний інститут», концептуальні пункти якого розробляв професор Йосип Йосипович Косоногов, в додатку у п. 12 вказано: «Інститут може видавати як періодичні

видання (журнали), так і окремі праці».

У березні 1922 р. на Спільному засіданні ВУАН таємним голосуванням дійсним академіком на кафедру фізики обрано Йосипа Косоногова. Академік-фізик мав радикально змінити статус фізики у ВУАН, він був ученим, здатним перетворювати потенціальну енергію рішень і постанов на творчу енергію організаційних дій. На превеликий жаль, кількома днями пізніше його передчасна смерть позбавила 104 Академію цього шансу.

Долю фізичної науки передано до рук професора Олександра Гольдмана. Серед важливих рішень спрямованих на створення інституту, можна назвати і рішення про заснування у грудні 1926 р. першого в Україні фізичного журналу «Фізичні записки» (з 1929 р. – Українські фізичні записки), який значною мірою допоміг розвитку наукового спілкування. Справи видання провадив О. Гольдман. Автори одержували без оплати 50 примірників статті, поданої до журналу у тому вигляді, як її одержано при друкуванні. Перші три зшитки «Фізичних записок», Т. 1 (грудень 1926, червень 1927, червень 1928) зредагував керівник кафедри проф. О. Гольдман. Починаючи з Т. 2 (зшиток 1, грудень 1928), журнал виходить уже за участі редакційної колегії: Ю. Ю. Де-Метц, А. В. Желехівський, Е. А. Кирилов, Л. Й. Кордиш, А. Е. Малиновський. Д. А. Рожанський. Технічний редактор – Ю. В. Юницький.

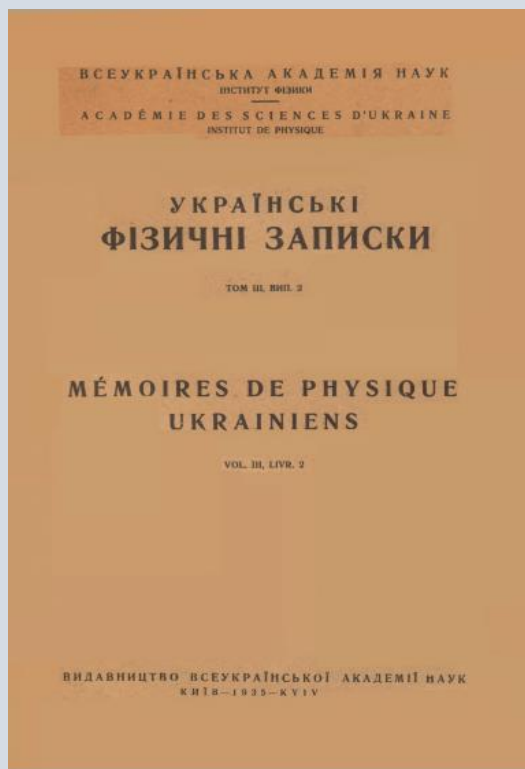
Відповідальним редактором «Фізичних записок» був Олександр Гольдман, вчений, який народився у Варшаві 3 лютого 1884 р., здобув вищу освіту у Київському університеті Святого Володимира, удосконалював свої знання під керівництвом професора Йосипа Косоногова, після смерті якого продовжив справу розбудови першого в Україні Інституту фізики, створеного 1929 р. в Києві на базі науково-дослідної кафедри фізики, що входив до системи Народного комісаріату освіти.

О. Гольдман згадував: «1929 року в складі Інституту було лише 2–3 співробітники з тривалим стажем наукової роботи. У момент заснування Інститут не мав ні приміщень, ні мірчих приладів, ні бібліотеки (збірка книг дослідчої кафедри, на базі якої було організовано Інститут, уміщалася на двох полицях)». Маючи нечисленне обладнання, невеликий штат працівників (20 співробітників, у тому числі 6 наукових працівників та 10 аспірантів), в перші роки існування Інститут свою діяльність спрямовував на розширену підготовку молодих наукових кадрів, пошук та формування тематики досліджень. Ця робота була досить успішною. Аспірантуру кафедри фізики та Інституту в перші роки його існування закінчили такі відомі згодом вчені, як академіки АН УРСР В.Є. Лашкар'єв, С. І. Пекар, О. В. Снітко, М. В. Пасічник, академік АН СРСР В. П. Линник, член-кореспонденти АН УРСР Н.Д. Моргуліс, П. Г. Борзяк, доктори наук М. Д. Габович, О. Г. Миселюк (директор Інституту у 1938-1941 рр.) та ін.

О.В.Снітко, С.І.Пекар, В.Є.Лашкар'єв

Перед війною, у 1941 р. Інститут мав 122 співробітники, з них 36 наукових працівників (5 докторів та 10 кандидатів наук), 7 аспірантів та 15 осіб науково-допоміжного персоналу. У складі Інституту була велика експериментально-

виробнича майстерня, яка мала висококваліфіковані кадри та відповідне обладнання. Інститут мав свій друкований орган – «*Українські фізичні записки*», які виходили з 1929 по 1936 рр.

У фонді книгозбірні УДПУ імені Павла Тичини зберігається примірник «Українських фізичних записок» з яким ви можете ознайомитися у будь-який зручний час просто завантаживши його.

Українські фізичні записки [Текст] = *Memoires de Physique Ukrainiens*. Т. 3, вип. 2 / Всеукраїнська Академія Наук, Ін-т фізики ; за ред. акад. О. Г. Гольдмана. – Київ : Вид-во Всеукраїнської АН, 1935. – 127, [1] с. : іл., табл., схеми.

У цьому випуску аналізуються досягнення фізичного інституту НАН України та навчальних закладів, учені яких зробили помітний внесок у розвиток фізики твердого тіла, теоретичної фізики, металофізики і матеріалознавства, фізики рідин, біофізики, фізики низьких температур, радіофізики тощо.

Режим доступу: https://library.udpu.edu.ua/library_files/rarytety/9129_01.pdf.

З М І С Т

С. Гердрікен і М. Буцик, Визначення прозорості скла „Гетан“ для ультрафіолетових променів	3
С. Гердрікен і К. Котляревська, Спроба визначення подвійного заломлення рентгенових променів	11
Л. Штрум, Про енергію утворення нейтрона й протона	17
Л. Штрум, Про інтегральний ефект Джоуля-Томсона	21
А. Даниленко, Про інтенсивність ультразвуків, одержаних за допомогою магнітних вібраторів	25
Акад. О. Гольдман, А. Павленко, М. Бойко, Тепловіддача бетонних і асбошиферних калориферів	31
В. Ляшенко, Випростувач із сполуками заліза	43
В. Дяченко, Кільцева електронна лінза	53
В. Дяченко і І. Сахаров, Обчислення електроємності кільця	67
І. Сахаров, До питання геометричної електроніки	73
І. Сахаров, Електричне поле плоского конденсатора з отворами, як електроннооптична система	105
Хроніка	123